

УДК 657.1:330.341.1

**ДО ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ, ВИКОРИСТАННЯ І ОБЛІКУ
ВЛАСНИХ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ДЛЯ ІННОВАЦІЙНОГО
РОЗВИТКУ**

Г. П Журавель, Ю. Г. Журавель

Тернопільський національний економічний університет

Низький рівень конкурентоспроможності економіки України, довготривала кризова стагнація, різке збільшення військових витрат, дефіцит державного бюджету вимагають пошуку реальних джерел і мобілізації наявних фінансових ресурсів для інноваційно-інвестиційного розвитку національної економіки. Джерела фінансового забезпечення інноваційного розвитку економіки поділяються на внутрішні та зовнішні. Важливими внутрішніми джерелами є амортизаційні відрахування, прибуток підприємств, резервні та страхові фонди, внески засновників в статутний капітал, дивіденди, проценти, дохід від операцій з капіталом і фінансового інвестування, спонсорські та донорські внески. Враховуючи важливу необхідність підвищення конкурентоспроможності нашої економіки поняття інноваційного розвитку розширюється поняттям модернізації економіки. Модернізація уособлює в собі розбудову інституційних, економічних, інфраструктурних, науково-технічних, політичних, соціально-культурних основ для гармонійного розвитку країни.

Розрахунки показали (табл. 1), що із потенційних джерел у різні роки на капітальні інвестиції було спрямовано 45-50 % власних фінансових ресурсів. Решта фінансових ресурсів, ймовірно, була направлена на поповнення обігових коштів, виплату дивідентів, соціальну сферу тощо. При цьому на капітальні інвестиції було направлено в різні роки 13-20 %

від нарахованої амортизації, хоча амортизація (враховуючи її економічну суть) має, перш за все, спрямовуватися на капітальні інвестиції. Як видно з табл. 1 в 2010 році амортизація була нарахована в обсязі 121,9 млрд. грн., то на собівартість у складі операційних витрат було віднесено 90,8 млрд. грн., або 74,5%. Саме ця величина свідчить про реальне грошове відшкодування амортизації в ціні товару (послуги), тобто реальні грошові ресурси, які отримує підприємство і на основі яких може здійснювати відтворення основних засобів. Але з 2012 року органи статистики вже не надають інформацію про структуру операційних витрат.

Для збільшення величини амортизаційних відрахувань в світовій практиці застосовуються різні механізми, в тому числі прискорену амортизацію.

Таблиця 1 – Власні фінансові ресурси підприємств України та обсяги їх спрямування на капітальні інвестиції

№ з/п	Показники	2009 р.	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.
1.	Прибуток прибуткових підприємств після оподаткування, млн. грн.	108 853	155 198	208 896	210 607	179 259	205 199
2.	Амортизаційні нарахування в структурі операційних витрат з реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), млн. грн.	86 126	90 844	101 559	x	x	x
3.	Амортизація (знос) основних засобів, млн. грн.	120 531	121 927	118 994	146 582	185 718	195 700
	з неї сума амортизації, що спрямована на капітальні інвестиції	н.д.	24 076	26 176	25 799	27 654	25 852
	% до нарахованого зносу (амортизації)	x	19,7	22,0	17,6	14,9	13,2
4.	Потенційний обсяг власних фінансових ресурсів для інвестування, млн. грн. (р.1 + р.3)	229 384	277 125	327 890	357 189	364 977	400 899
5.	Спрямування власних фінансових ресурсів підприємств на капітальні інвестиції, млн. грн.	127 435	114 964	152 279	175 424	170 675,6	154 629,5
6.	% до потенційних фінансових ресурсів	55,5	41,5	46,4	49,1	46,7	38,6

Таблиця розрахована за даними [1; 2; 3; 4].

При прискореній амортизації суб'єкти господарювання одержують додаткові кошти, не обтяжені податком (на відміну від прибутку). На амортизаційні відрахування не впливають кон'юнктурні зміни в економіці

(спад виробництва, зміна цін і ставок за кредитами), тобто амортизація є стабільним джерелом фінансових ресурсів для модернізації. Крім того, при наявності амортизаційного фонду можна було б ці кошти використовувати за цільовим призначенням на оновлення обладнання. Прискорена амортизація дозволяє підприємцям отримувати додаткові кошти в перші роки використання основних засобів. Статистичні дані свідчать, що в Україні спостерігається зниження частки використання амортизації на капітальні інвестиції. Якщо в 2010 році від обсягу нарахованої амортизації на капітальні інвестиції було спрямовано близько 20 %, то в 2014 році – 13%.

Однією з причин низького рівня використання амортизаційних відрахувань на капітальні вкладення є відсутність системи контролю за нарахуванням і цільовим використанням цих коштів, так як вони поступають, зберігаються разом з обіговими. З метою впливу на дану ситуацію доцільно було б на рахунку 47 «Забезпечення майбутніх витрат і платежів» відкрити окремих субрахунок «Забезпечення відновлення необоротних активів» на якому обліковувати суми нарахованих і використаних амортизаційних відрахувань, коштів інших джерел. При створенні Державного банку розвитку всі кошти (внутрішніх і зовнішніх джерел) які призначені на капітальні інвестиції суб'єктів господарювання доцільно було б зберігати на рахунках у цьому банку і використовувати за цільовим призначенням.

Список використаних джерел.

1. Аналітична доповідь до Щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2015 році». – К. : НІСД, 2015. – С. 684 с.
2. Діяльність суб'єктів господарювання за 2013 рік: Статистичний збірник. – К.: Державна служба статистики України, 2013. – 474 с. [Електронний ресурс]: – Доступний з: <<http://ukrstat.gov.ua>>
3. Капітальні інвестиції в Україні. Статистичний бюлетень. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
4. Капітальні інвестиції в Україні у 2007-2011 роках. Статистичний збірник. Державна служба статистики України, 2012. – 122 с.